

Primjeri PISA zadataka iz globalnih kompetencija: testovi na računalu

PISA 2018 (glavno istraživanje)

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Zagreb, rujan 2020.

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

NAKLADNIK:

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

ZA NAKLADNIKA:

Ivana Katavić

UREDNIKA:

Ana Markočić Dekanić

LEKTORICA:

Dubravka Volenec

GRAFIČKI UREDNIK:

Zoran Žitnik

Ovaj tekst izvorno je objavila na engleskom jeziku Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Ovaj prijevod nije izradio OECD i ne bi se trebao smatrati službenim prijevodom OECD-a. Za kvalitetu prijevoda i njegovu usklađenost s izvornim tekstom isključivo je odgovoran autor ili autori prijevoda. U slučaju bilo kakvih neslaganja između izvornog teksta i prijevoda, samo će se izvorni tekst smatrati valjanim.

Zadaci iz ove publikacije distribuiraju se pod uvjetima međunarodne Creative Commons autorskopravne licence (Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO - CC BY-NC-SA 3.0 IGO, <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo/>) kojom se dozvoljava svaka nekomercijalna uporaba, umnažanje, redistribucija i prilagodba u bilo kojem mediju ili formatu bez daljnjih ograničenja sve dok se na primjeren način daje zasluga autoru/autorima i izvoru/izvorima, dok se navode poveznice na Creative Commons licencu, dok se navodi koje su izmjene napravljene te dok se izmijenjeno ili prilagođeno djelo dijeli pod istim uvjetima.

Zadaci u ovoj publikaciji korišteni su u glavnom istraživanju PISA 2018.

SADRŽAJ

ŠTO SU TO GLOBALNE KOMPETENCIJE?	3
RAZINE POSTIGNUĆA U PODRUČJU GLOBALNIH KOMPETENCIJA	5
JEDNA STRANA PRIČE	6
OLIMPIJCI IZBJEGLICE	15
JEZIČNA POLITIKA.....	22
PORAST RAZINE MORA	29
ETIČNA ODJEĆA	36

ŠTO SU TO GLOBALNE KOMPETENCIJE?

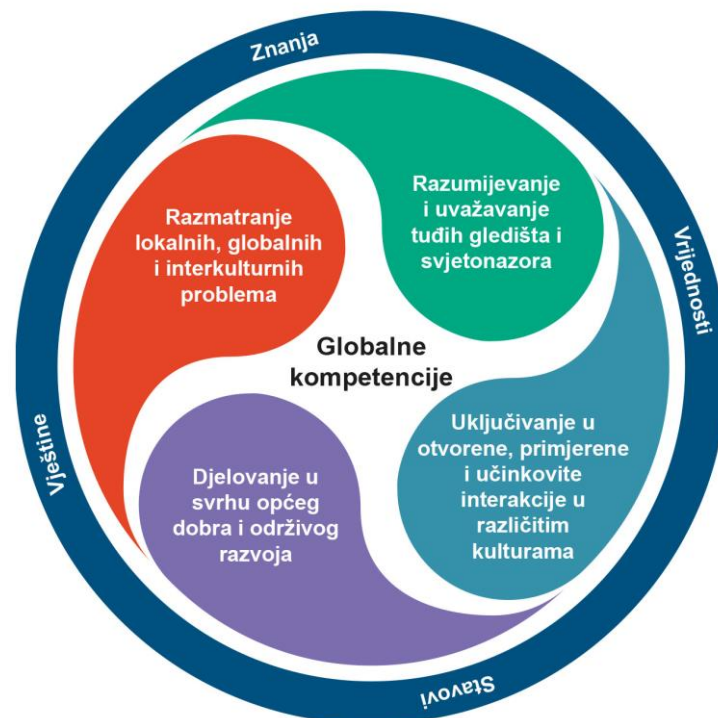
Prema PISA-inu konceptualnom okviru, globalne kompetencije višedimenzionalan su i cjeloživotni cilj učenja. Globalno kompetentne osobe sposobne su razmatrati lokalne, globalne i međukulturne probleme, razumjeti i uvažavati različita gledišta i svjetonazore, uspješno se i s poštovanjem uključivati u interakcije s drugima te odgovorno djelovati s ciljem održivosti i kolektivne dobrobiti.

Globalne kompetencije nisu specifične kompetencije, već su kombinacija znanja, vještina, stavova i vrijednosti koje se uspješno primjenjuju u izravnim, virtualnim ili posredovanim susretima s ljudima drugačijeg kulturnog podrijetla ili u angažmanu oko globalnih pitanja (tj. u situacijama u kojima pojedinci trebaju promišljati o problemima koji nadilaze državne granice i koji imaju velike implikacije za sadašnje i buduće naraštaje). Usvajanje potrebnih znanja, vještina, stavova i vrijednosti cjeloživotni je proces – nijedan pojedinac nije nikada u potpunosti globalno kompetentan.

Prema PISA-inu konceptualnom okviru, globalne kompetencije sastoje se od četiriju međuzavisnih sposobnosti, odnosno dimenzija (Prikaz 1):

- Razmatranje problema i situacija od lokalnog, globalnog i kulturnog značaja
- Razumijevanje i uvažavanje različitih perspektiva i svjetonazora
- Stupanje u otvorene, primjerene i učinkovite interakcije s ljudima različitog nacionalnog, vjerskog, društvenog ili kulturnog podrijetla ili spola
- Konstruktivno djelovanje u svrhu općeg dobra i održivog razvoja.

Prikaz 1: Dimenzije globalnih kompetencija

Test globalnih kompetencija u istraživanju PISA 2018 bio je isključivo usmjeren na konstrukt "globalnog razumijevanja", definiranog kao kombinacija temeljnog znanja i kognitivnih vještina potrebnih za

rješavanje problema vezanih uz globalna i međukulturna pitanja. Zadaci iz područja globalnih kompetencija bili su integrirani u PISA test zajedno sa zadacima iz ostalih ispitnih područja (čitalačka, matematička i prirodoslovna pismenost). Test iz područja globalnih kompetencija ukupno je sadržavao 69 zadataka organiziranih u 18 ispitnih cjelina, od kojih je pet cjelina detaljnije predstavljeno u ovoj publikaciji. Više informacija o konceptualnom okviru globalnih kompetencija i rezultatima hrvatskih učenika na testu globalnih kompetencija dostupno je na poveznici: <https://pisa.ncvvo.hr/> i <https://www.oecd.org/pisa/>.

RAZINE POSTIGNUĆA U PODRUČJU GLOBALNIH KOMPETENCIJA

Razina	Donja bodovna granica	Obilježja zadataka
5	661 ili više	Na razini 5 učenici su sposobni prepoznati i analizirati različite perspektive. Sposobni su promišljati o idejama i stvarati pretpostavke izvan informacija koje su navedene o nekom problemu učinkovito vrednujući veću količinu informacija. Na ovoj razini učenici su sposobni promišljati o većoj količini informacija bez dodatne pomoći scenarija ispitne cjeline, što znači da su sposobni samostalno povezivati različite elemente problema. Sposobni su učinkovito objašnjavati situacije i različite aspekte situacija, što zahtijeva kompleksne vrste razmišljanja kao što su prepoznavanje nenamjernih posljedica, vrednovanje informacija radi razlikovanja pristranih i nepristranih izvora te prepoznavanje kratkoročnih i dugoročnih posljedica određenih postupaka. Na razini 5 učenici su sposobni razvijati kompleksne modele situacije opisane u stimulusu i zadatku kako bi riješili neki problem. Učenici pokazuju dosljednost u svojoj sposobnosti objašnjavanja situacija u različitim aktivnostima u okviru problema.
4	596	Na razini 4 učenici su sposobni prepoznati i analizirati najviše pet različitih perspektiva u okviru nekog problema. Na ovoj razini učenici pokazuju sposobnost donošenja zaključaka izvan eksplicitno navedenih informacija u tekstu uz istovremeno vrednovanje veće količine informacija. Međutim, to je vrednovanje olakšano informacijama poput prethodno navedenih informacija u scenariju ispitne cjeline, što može olakšati međusobno povezivanje informacija o problemu. Učenici su sposobni opisivati situacije koje su manje poznate ili zahtijevaju kompleksnije zaključivanje poput uzročno-posljedičnog zaključivanja. Učenici su sposobni davati i objašnjenja situacija i različitih aspekata situacija te pokazuju dosljednost u svojoj sposobnosti vrednovanja, opisivanja i/ili objašnjavanja situacija u različitim aktivnostima u okviru problema.
3	531	Na razini 3 učenici su sposobni prepoznati i analizirati dvije ili tri različite perspektive u određenoj situaciji. Na ovoj se razini može uočiti povezanost između učenikove sposobnosti zaključivanja izvan eksplicitno navedenih informacija o problemu te količine informacija koje je potrebno vrednovati. Zaključivanje učenika može nadilaziti informacije o problemu dokle god su informacije koje je potrebno vrednovati minimalne. Suprotno tome, učenici pokazuju sposobnost vrednovanja veće količine informacija dokle god se u zadatku traži zaključivanje koje ne izlazi previše iz okvira navedenih informacija o problemu. U takvim okolnostima, učenici su sposobni vrednovati srednju do veliku količinu informacija u stimulusu i zadatku. Na razini 3 učenici su sposobni objasniti situaciju ili različite aspekte situacije te pokazuju dosljednost u sposobnosti vrednovanja, opisivanja i/ili objašnjavanja situacija u različitim aktivnostima u okviru problema.
2	466	Na razini 2 učenici su sposobni točno prepoznati dvije različite perspektive u određenoj situaciji. Sposobni su donositi zaključke izvan okvira opisane situacije pod uvjetom da je količina informacija minimalna. Kad trebaju donijeti zaključke o informacijama koje su navedene o nekom problemu, učenici na ovoj razini sposobni su vrednovati minimalnu do srednju količinu informacija. Sposobni su opisati situaciju ili različite aspekte situacije te prepoznati točno objašnjenje neke situacije. Kad trebaju vrednovati minimalnu količinu informacija, učenici su sposobni dati objašnjenje situacije ili različitih aspekata situacije.
1	401	Na razini 1 učenici su sposobni točno prepoznati jednu perspektivu te koristiti informacije o toj perspektivi kako bi riješili zadatak. Sposobni su donositi zaključke izvan eksplicitno navedenih informacija u stimulusu ili zadatku kako bi razumjeli novu situaciju u veoma poznatom kontekstu poput potrebe za preseljenjem. Uzrok preseljenja može biti novi uzrok (tj. klimatske promjene), no poteškoće koje preseljenje donosi sa sobom su poznate pa se učenik može lako "staviti u tuđe cipele" promišljajući o tome kako izgleda ili kako bi izgledalo preseljenje. Na ovoj razini učenici su sposobni vrednovati minimalnu količinu informacija u rješavanju zadatka. Sposobni su dati opis situacije ili određenih aspekata situacije.

JEDNA STRANA PRIČE

JEDNA STRANA PRIČE: scenarij

Sadržajno područje: Kultura i međukulturni odnosi

Sadržajno podpodručje: Zauzimanje perspektiva, stereotipi, diskriminacija i netolerancija

Ova je ispitna cjelina temeljena na ulomku iz predavanja "The Danger of a Single Story" ("Opasnost jedne strane priče") nigerijske spisateljice Chimamande Ngozi Adichi, u kojemu spisateljica opisuje trenutak kad je shvatila da je kolegica s kojom je dijelila sobu ne vidi kao jednakovrijednu osobu s jedinstvenim iskustvima, već je o njoj stvorila jednostranu priču na temelju svojih unaprijed stvorenih pretpostavki o Africi i afričkom načinu života. Cjelina započinje dvama pitanjima koja se odnose na spomenuti ulomak iz predavanja, nakon čega nastavlja istraživati načine na koje sve može doći do stvaranja jednostrane priče te, na kraju, preispituje pretpostavke jedne ženske osobe o čovjeku na tržnici.

JEDNA STRANA PRIČE: pitanje 1

Kognitivni proces: Utvrđivanje i analiziranje višestrukih perspektiva

Kognitivni podproces: Utvrđivanje perspektiva i svjetonazora

Oblik pitanja: Višestruki izbor – automatsko bodovanje Razina: 2

Točan odgovor

Treći ponuđeni odgovor (Stvorila je predodžbu o Africi i Afrikancima na temelju široko prihvaćenih uvjerenja kojima je bila izložena u svojoj zemlji.)

The screenshot shows the PISA 2018 assessment interface. At the top, it says 'PISA 2018' and has a progress bar with four green boxes. Below that, the question title is 'Jedna strana priče' and 'Pitanje 1 / 4'. The instruction reads: 'Pročitaj tekst "Jedna strana priča" na desnoj strani. Odgovori na pitanje klikom na jedan od ponuđenih odgovora.' The question asks: 'Koja bi od sljedećih tvrdnji najbolje objasnila zašto je djevojka koja je dijelila sobu s Adichie bila "šokirana" njezinim tečnim engleskim i "razočarana" što je pustila glazbu jedne američke pop-zvijezde?' There are four radio button options. The first option is selected. The right side of the interface shows the text of the story 'JEDNA STRANA PRIČE' by Chimamanda Ngozi Adichie. The text describes her childhood in Nigeria, her move to the US for college, and her experience of cultural shock and language barriers. A highlighted section in a light blue box contains the text: 'Imala sam 19 godina. Amerikanka s kojom sam dijelila sobu bila je šokirana kad me upoznala. Pitala me gdje sam naučila tako dobro govoriti engleski, a kad sam joj odgovorila da je engleski službeni jezik Nigerije, sva se zbunila. Pitala me može li poslušati moju, kako ju je nazvala, "plemensku glazbu" te je bila jako razočarana kad sam pustila glazbu jedne američke pop-zvijezde. Mislila je čak i da se ne znam služiti štednjakom. Ono što me pogodilo bila je činjenica da me sažaljevala i prije nego što me vidjela. . . . Djevojka s kojom sam dijelila sobu poznavala je samo jednu stranu priče o Africi: katastrofalnu stranu priče. Prema toj strani priče, Afrikanci joj nisu mogli biti slični ni na koji način. Nije moglo biti složenijih osjećaja osim sažaljenja. Nije moglo biti ravnopravnog odnosa.'

U ovom zadatku učenici trebaju razmisliti o perspektivi Adichiene kolegice i utvrditi mogući razlog zašto je o njoj stvorila jednostranu priču te zašto je bila šokirana što Adichie govori engleski i razočarana kad je saznala da sluša američku pop glazbu umjesto plemenske glazbe. Učenici trebaju prepoznati točnu perspektivu Adichiene kolegice nasuprot Adichiene perspektive te odabrati odgovor koji najbolje odražava kontekst.

JEDNA STRANA PRIČE: pitanje 2

Kognitivni proces: Vrednovanje informacija, formuliranje argumenata i objašnjavanje problema/situacija

Kognitivni podproces: Opisivanje i objašnjavanje kompleksnih situacija ili problema

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 5 (maksimalan broj bodova)

Točan odgovor

Da, Ne, Da, Da, Ne

PISA 2018

Jedna strana priče
Pitanje 2 / 4

Odgovori na pitanje klikom na ponuđene odgovore u tablici.

Adichie dodaje: "Samo jedna strana priča stvara stereotipe, a problem stereotipa nije to što su netočni, već što su nepotpuni."

Opisuju li tvrdnje u donjoj tablici po čemu su stereotipi nepotpuni? Klikni na **Da** ili **Ne** za svaku tvrdnju:

Opisuje li ova tvrdnja po čemu su stereotipi nepotpuni?	Da	Ne
Ne pokazuju razlike među pojedincima.	☐	☐
Ne prenose se velikom broju ljudi.	☐	☐
Ne obuhvaćaju osobna iskustva.	☐	☐
Ne idu dalje od općenitog.	☐	☐
Ne mogu ih razumjeti ljudi iz različitih kultura.	☐	☐

U ovom zadatku učenici trebaju razmisliti o svakoj tvrdnji iz tablice i zaključiti opisuje li svaka od njih zašto stereotipi mogu biti nepotpuni. Učenici trebaju razmisliti o stereotipima na općenitoj razini, a ne samo o konkretnom stereotipu o Africi koji je opisan u scenariju, te razmisliti o tome što su stereotipi i o tome kako im nedostaju važne informacije zbog čega ih je teško iskorijeniti. Prepoznajući točne odgovore u ovom pitanju, učenici pokazuju sposobnost objašnjavanja načina na koji nastaju stereotipi. Za maksimalan broj bodova, učenici trebaju točno označiti sve odgovore, a za djelomičan broj bodova četiri od pet odgovora.

JEDNA STRANA PRIČE: pitanje 3

Kognitivni proces: Vrednovanje informacija, formuliranje argumenata i objašnjavanje problema/situacija

Kognitivni podproces: Opisivanje i objašnjavanje kompleksnih situacija ili problema

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 5

Točan odgovor

Druga tvrdnja ("Jedan članak u časopisu opisuje grad u jednoj stranoj zemlji koristeći fotografije djece koja lutaju ulicama i prose.") i četvrta tvrdnja ("Jedna popularna televizijska emisija donosi priče o muškarcima i ženama različitog etničkog porijekla i različitih zanimanja.")

PISA 2018

Jedna strana priče
Pitanje 3 / 4

Odgovori na pitanje klikom na jedan ili više kvadratića.

Koji od sljedećih primjera najbolje pokazuju kako moć medija može dovesti do poznavanja samo jedne strane priče o nekoj skupini ljudi?

✓ Ne zaboravi odabrati **jedan ili više** kvadratića:

- Jedna web-stranica opisuje povijesna postignuća jednog starosjedilačkog naroda u članku o njihovoj kolonizaciji od jedne strane sile.
- Jedan članak u časopisu opisuje grad u jednoj stranoj zemlji koristeći fotografije djece koja lutaju ulicama i prose.
- Jedna popularna televizijska emisija donosi priče o muškarcima i ženama različitog etničkog porijekla i različitih zanimanja.
- Jedan novinski članak navodi da su žene na vodećim položajima tvrtki bolji šefovi jer su žene suosjećajnije od muškaraca.

Ovaj zadatak sličan je prethodnom zadatku jer učenici trebaju promisliti o stereotipima ili jednostranim pričama na općenitoj razini te zaključiti na koji način mediji mogu doprinijeti nastanku dezinformacija. Opisana su četiri primjera medijskih oblika i sadržaja, a učenici trebaju procijeniti na koji način svaki od njih može ili ne mora doprinijeti nastanku stereotipa. Za maksimalan broj bodova, učenici trebaju odabrati drugu i četvrtu tvrdnju. U slučaju da je odabrana bilo koja druga tvrdnja, učenici ne dobivaju bodove u ovom zadatku.

JEDNA STRANA PRIČE: pitanje 4

Kognitivni proces: Vrednovanje informacija, formuliranje argumenata i objašnjavanje problema/situacija

Kognitivni podproces: Opisivanje i objašnjavanje kompleksnih situacija ili problema

Oblik pitanja: Pitanje otvorenog tipa – ručno bodovanje

Razina: 1

PISA 2018

Jedna strana priče
Pitanje 4 / 4

Utipkaj odgovor na pitanje.

Ana je vidjela jednog mladića u poderanoj odjeći kako grabi voće sa štanda na tržnici i doziva prijatelja na jeziku koji ona ne razumije. Ana je sa zgražanjem povikala da stranci ne poštuju društvena pravila i da bi trebali naći posao kako bi si sami mogli kupovati hranu.

Koju je pretpostavku Ana stvorila o tom mladiću na temelju svog zapažanja?

Objasni zašto bi ta pretpostavka mogla biti netočna.

U ovom je zadatku prikazan kraći tekst o ženskoj osobi Ani koja na tržnici promatra izgled i ponašanje jednog mladića. Tekst zatim opisuje kako Ana doživljava mladića. Iza teksta slijede dva pitanja otvorenog tipa koja se boduju zasebno. U prvom pitanju učenici trebaju, nakon što su pročitali tekst, opisati svojim riječima Aninu pretpostavku o mladiću. Autori testa predvidjeli su pet mogućih pretpostavki koje se mogu smatrati točnima na temelju informacija navedenih u kratkom tekstu. U nastavku se nalaze upute za bodovanje točnih odgovora.

UPUTE ZA BODOVANJE

Maksimalan broj bodova

Kod 1: Navodi jednu od donjih pretpostavki o mladiću:

1. Mladić je stranac.
2. Mladić je siromašan ili nema novac za hranu.
3. Mladić nema posao.
4. Mladić krade.
5. Mladić (ili stranci) ne poštuje društvena pravila.
  - Misli da je stranac. [1]
  - Misli da je siromašan. [2]
  - Ne može si kupiti hranu. [2]
  - Misli da nema posao. [3]
  - Nije platio voće. [4]
  - Misli da on ne poštuje pravila. [5 - odgovor sadrži informacije koje su navedene u pitanju, no u ovom se slučaju može prihvatiti kao dokaz da je učenik točno prepoznao Aninu pretpostavku]
  - Neodgojen je. [5 – prihvatljiva formulacija za "nepoštivanje društvenih pravila"]

JEDNA STRANA PRIČE: pitanje 5

Kognitivni proces: Vrednovanje informacija, formuliranje argumenata i objašnjavanje problema/situacija

Kognitivni podproces: Opisivanje i objašnjavanje kompleksnih situacija ili problema

Oblik pitanja: Pitanje otvorenog tipa – ručno bodovanje

Razina: 2

The screenshot shows the PISA 2018 assessment interface. At the top, it says "PISA 2018" and has a progress bar with five green boxes, the first of which is filled. There are navigation icons: a question mark, a left arrow, and a right arrow. Below this, a blue header bar contains the text "Jedna strana priče" and "Pitanje 4 / 4". The main content area has the instruction "Utipkaj odgovor na pitanje." followed by a text box containing the following text:

Ana je vidjela jednog mladića u poderanoj odjeći kako grabi voće sa štanda na tržnici i doziva prijatelja na jeziku koji ona ne razumije. Ana je sa zgražanjem povikala da stranci ne poštuju društvena pravila i da bi trebali naći posao kako bi si sami mogli kupovati hranu.

Koju je pretpostavku Ana stvorila o tom mladiću na temelju svog zapažanja?

Below this text is a large empty rectangular input box. Below that is a smaller empty rectangular input box, which is highlighted with a red border. Below this box is the text "Objasni zašto bi ta pretpostavka mogla biti netočna." followed by another empty rectangular input box.

Nakon što su na temelju kratkog teksta utvrdili Aninu pretpostavku, učenici trebaju objasniti zašto je ta pretpostavka možda pogrešna. Da bi dobili maksimalan broj bodova u ovom zadatku, učenici trebaju navesti "uži" odgovor koji objašnjava pretpostavku koju su naveli u prethodnom pitanju. Na primjer, ako su kao pretpostavku naveli da "mladić krade", objašnjenje bi moglo biti da je "možda već platio voće". Također, učenici mogu dobiti maksimalan broj bodova ako navedu i širi, općenitiji odgovor koji se odnosi na problem stvaranja pretpostavki, na primjer "Donosi zaključke bez dovoljno informacija".

UPUTE ZA BODOVANJE

Maksimalan broj bodova

Kod 11: Navodi obrazloženje koje se specifično odnosi na pretpostavku navedenu u prethodnom pitanju TE opisuje zašto bi ta pretpostavka mogla biti netočna. Obrazloženje može navoditi neko drugo tumačenje ponašanja koje je Ana uočila ili pobijati Anine pretpostavke:

1. pretpostavka: Mladić je stranac. Obrazloženje mora biti usredotočeno na jezik kojim je govorio.
2. pretpostavka: Mladić je siromašan ili si ne može kupiti hranu. Obrazloženje mora biti usredotočeno na njegovu poderanu odjeću ILI na činjenicu da je zgrabio voće.
3. pretpostavka: Mladić nema posao. Obrazloženje mora biti usredotočeno na njegovu poderanu odjeću ILI na činjenicu da je zgrabio voće.
4. pretpostavka: Mladić krade. Obrazloženje mora biti usredotočeno na činjenicu da je zgrabio voće.
5. pretpostavka: Mladić (ili stranci) ne poštuje društvena pravila. Obrazloženje mora biti usredotočeno na činjenicu da je zgrabio voće.
  - Ne mora značiti da je stranac samo zato što govori drugim jezikom. [1]
  - Možda govori više jezika. [1]
  - Možda je rođen u ovoj zemlji, ali govori nekim drugim jezikom. [1]
  - Razderana odjeća je možda popularna među mladima. [2]
  - Možda radi na štandu s voćem. [2]
  - Vlasnik štanda s voćem mu je možda dopustio da uzme voće. [2]
  - Možda pita prijatelja da mu pomogne platiti voće. [2]
  - Možda nosi razderanu odjeću zbog posla kojim se bavi. [3]
  - Ne mora značiti da je nezaposlen samo zato što je zgrabio voće. [3]
  - Možda je slabo plaćen na poslu pa si ne može priuštiti hranu koja mu je potrebna. [4]
  - Možda poznaje vlasnika štanda s voćem i smije uzeti voće. [4 ili 5]
  - Možda je njegova obitelj vlasnik tog štanda s voćem. [4 ili 5]

Kod 12: Navodi općenito obrazloženje koje opisuje potencijalni problem prilikom stvaranja pretpostavki:

- Nema dovoljno informacija o ovom mladiću da bi došla do takvih pretpostavki.
- Previše generalizira.
- Svrstava ga u stereotip. [Stereotip je vrsta pretjerane generalizacije]
- Ona je rasist. [Donošenje prosudbi o ljudima na temelju rase specifična je vrsta pretjerane generalizacije. Srodni pojmovi poput diskriminacije, predrasuda i sl. su prihvatljivi.]
- Brza sa zaključcima (bez dovoljno informacija / bez poznavanja mladića ili razgovora s njim).
- Osuđuje.
- Možda postoje i drugi dobri razlozi za njegovo ponašanje.
- Poznaje samo jednu stranu njegove priče.

ILI: Navodi općenito obrazloženje zašto pretpostavka načinjena na temelju mladićevih postupaka možda nije točna:

- Možda se tako ponaša zbog određenog invaliditeta.
- Možda se pravi važan pred svojim prijateljem.

OLIMPIJCI IZBJEGLICE

OLIMPIJCI IZBJEGLICE: scenarij

Sadržajno područje: Institucije, sukobi i ljudska prava

Sadržajno podpodručje: Univerzalna ljudska prava i lokalna tradicija

The screenshot shows the PISA 2018 assessment interface. At the top, there is a blue header with 'PISA 2018' on the left, a progress bar in the center, and navigation icons (question mark, back, forward) on the right. Below the header, a blue box contains the title 'Olimpijci izbjeglice' and the sub-section 'Uvod'. Below this, a text instruction reads: 'Pročitaj uvod, a zatim klikni na strelicu SLJEDEĆE.' The main content area is a white box with a green border. It features the title 'OLIMPIJCI IZBJEGLICE' in bold. The text below reads: 'Svaki sportaš na Olimpijskim igrama ima čast predstavljati svoju zemlju na međunarodnoj sceni. Na ljetnim Olimpijskim igrama 2016. godine po prvi puta sudjelovao je i tim sportaša izbjeglica. Ti se sportaši nisu natjecali za svoju domovinu ili zemlju u koju su se preselili. Umjesto toga, natjecali su se za novi izbjeglički olimpijski tim. [Priča koja slijedi temeljena je na stvarnom Izbjegličkom olimpijskom timu, no sportaši i zemlje su izmišljeni.]'

Ova ispitna cjelina započinje uvodnim zaslonom kako bi se predstavio početni kontekst vezan uz tim olimpijaca izbjeglica koji su se 2016. godine po prvi puta natjecali na Olimpijskim igrama. Autori testa nisu željeli pretpostaviti da su svi učenici čuli za taj tim pa su navedene opće informacije kako bi svi učenici na početku imali iste informacije. Ostatak cjeline usredotočen je na jednu izmišljenu osobu unutar tima olimpijaca izbjeglica.

U stimulusu ove cjeline (prikazanom na idućoj stranici) predstavljen je atletičar Filip koji je pobjegao iz svoje domovine te živi kao izbjeglica u jednoj drugoj zemlji. Atletičar Filip prije bijega trenirao je u svojoj domovini te je nastavio s treninzima i u novoj zemlji boravišta. Učenici doznaju iz stimulusa da je Filip bio član izbjegličkog olimpijskog tima i osvojio medalju. U stimulusu je zatim prikazan intervju s Filipom u kojemu on iznosi svoje mišljenje vezano uz prihvaćanje medalje u ime izbjegličkog olimpijskog tima umjesto u ime svoje domovine ili trenutne zemlje boravišta. Konačno, učenici doznaju da se na društvenim mrežama o njegovoj odluci vodila rasprava.

OLIMPIJCI IZBJEGLICE: pitanje 1

Kognitivni proces: Vrednovanje informacija, formuliranje argumenata i objašnjavanje problema/situacija

Kognitivni podproces: Odabir izvora

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 5

Točan odgovor

Da, Ne, Da

PISA 2018

?
◀ ▶

Olimpijci izbjeglice
Pitanje 1 / 5

Pročitaj tekst "Olimpijci izbjeglice" na desnoj strani. Odgovori na pitanje klikom na ponuđene odgovore u tablici.

Jedan sportski novinar piše članak o Filipu i raspravi oko medalje koju je osvojio.

Hoće li sljedeći izvori informacija biti bitni za taj članak? Klikni na **Da** ili **Ne** za svaki izvor:

Hoće li ovaj izvor biti bitan za novinarov članak?	Da	Ne
Komentari različitih ljudi koji su sudjelovali u raspravi na društvenim mrežama	☐	☐
Blogovi drugih olimpijskih sportaša o njihovim osobnim iskustvima na Olimpijadi	☐	☐
Intervju koji je novinar napravio s Filipom o njegovim iskustvima s Olimpijade	☐	☐

OLIMPIJCI IZBJEGLICE

Filip je atletičar koji se nije mogao natjecati u svojoj domovini, Gondalandu. Nakon što je pobjegao od rata i progona u Gondalandu, nastanio se kao izbjeglica u Latooni, zemlji u kojoj živi i trenira posljednje tri godine. Natjecao se kao član izbjegličkog olimpijskog tima i osvojio medalju u svojoj disciplini.

Po povratku u Latoonu nakon Olimpijade, Filip je gostovao u emisiji na nacionalnoj televiziji kako bi prepričao svoja iskustva s natjecanja na Olimpijadi. Ovo je ulomak iz njegova intervjua:

Novinar: "Da ste mogli birati hoćete li predstavljati Latoonu ili Gondaland, koju biste zemlju odabrali?"

Filip: "Bilo bi mi jako teško odlučiti koju zemlju predstavljati. Kad sam bio mali, sanjao da ću predstavljati Gondaland na Olimpijskim igrama, no bez Latoonine podrške možda i ne bih bio živ da gledam Olimpijadu 2016. godine, a kamoli da se na njoj natječem."

Novinar: "Ne mislite li onda da bi ova medalja trebala pripasti zemlji u kojoj sada živite kao znak zahvale za sve što vam je pruženo?"

Filip: "Odlučio sam tu medalju prihvatiti u ime izbjegličkog olimpijskog tima. Ali podijelit ću je sa stanovnicima Latoone i sa svima iz Gondalanda u znak priznanja za svu podršku koju su mi obje zemlje pružile."

Nakon što je Filipov intervju prikazan na televiziji, Filipova odluka pokrenula je raspravu na društvenim mrežama. Neki su tvrdili da je medalja trebala pripasti Latooni, njegovoj zemlji domaćinu, dok su drugi tvrdili da je trebala pripasti njegovoj domovini, Gondalandu.

U ovom zadatku učenici trebaju razmisliti o namjeri sportskog novinara koji je napisao članak o Filipu i cilju rasprave o olimpijskoj medalji. Učenici trebaju procijeniti nude li tri različita izvora relevantne informacije za članak. Ispravnim utvrđivanjem koji su izvori relevantni a koji nisu, učenici pokazuju sposobnost vrednovanja i odabira izvora. Učenicima se dodjeljuju bodovi samo ako točno označe sva tri odgovora.

OLIMPIJCI IZBJEGLICE: pitanje 2

Kognitivni proces: Utvrđivanje i analiziranje višestrukih perspektiva

Kognitivni podproces: Utvrđivanje perspektiva

Oblik pitanja: Višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 3

Točan odgovor:

Treći odgovor (Latoona je pružila Filipu podršku tako što mu je osigurala opremu i prostor za vježbanje, financijska sredstva i priliku da se natječe na Olimpijskim igrama.)

The screenshot shows the PISA 2018 assessment interface. On the left, there is a sidebar with the title "Olimpijci izbjeglice" and "Pitanje 2 / 5". Below this, there is a text box with instructions: "Pročitaj tekst 'Olimpijci izbjeglice' na desnoj strani. Odgovori na pitanje klikom na jedan od ponuđenih odgovora." Below the instructions, there is a paragraph: "Neki stanovnici Latoone, Filipove zemlje domaćina, tvrde da je medalja trebala pripasti njihovoj zemlji." Below this, there is a question: "Koja od sljedećih rečenica najbolje podupire tu njihovu tvrdnju?" Below the question, there are four radio button options:

- Latoona nije nikad osvojila medalju u atletici pa bi zato trebala dobiti Filipovu medalju iako on nije njezin državljanin.
- Latoona je Filipu dala status izbjeglice kada je pobjegao iz Gondalanda omogućujući mu tako da se natječe u Izbjegličkom olimpijskom timu.
- Latoona je pružila Filipu podršku tako što mu je osigurala opremu i prostor za vježbanje, financijska sredstva i priliku da se natječe na Olimpijskim igrama.
- Latoonin primjer mogao bi potaknuti druge zemlje da prihvate izbjeglice jer bi im se time povećale šanse za dobivanje medalje.

On the right side of the interface, there is a text box with the title "OLIMPIJCI IZBJEGLICE". Below the title, there is a paragraph: "Filip je atletičar koji se nije mogao natjecati u svojoj domovini, Gondalandu. Nakon što je pobjegao od rata i progona u Gondalandu, nastanio se kao izbjeglica u Latooni, zemlji u kojoj živi i trenira posljednje tri godine. Natjecao se kao član Izbjegličkog olimpijskog tima i osvojio medalju u svojoj disciplini." Below this, there is another paragraph: "Po povratku u Latoonu nakon Olimpijade, Filip je gostovao u emisiji na nacionalnoj televiziji kako bi prepričao svoja iskustva s natjecanja na Olimpijadi. Ovo je ulomak iz njegova intervjua:" Below this, there are three interview snippets:

- Novinar: "Da ste mogli birati hoćete li predstavljati Latoonu ili Gondaland, koju biste zemlju odabrali?"
- Filip: "Bilo bi mi jako teško odlučiti koju zemlju predstavljati. Kad sam bio mali, sanjao da ću predstavljati Gondaland na Olimpijskim igrama, no bez Latoonine podrške možda i ne bih bio živ da gledam Olimpijadu 2016. godine, a kamoli da se na njoj natječem."
- Novinar: "Ne mislite li onda da bi ova medalja trebala pripasti zemlji u kojoj sada živite kao znak zahvale za sve što vam je pruženo?"
- Filip: "Odlučio sam tu medalju prihvatiti u ime Izbjegličkog olimpijskog tima. Ali podijelit ću je sa stanovnicima Latoone i sa svima iz Gondalanda u znak priznanja za svu podršku koju su mi obje zemlje pružile."

Below the interview snippets, there is a final paragraph: "Nakon što je Filipov intervju prikazan na televiziji, Filipova odluka pokrenula je raspravu na društvenim mrežama. Neki su tvrdili da je medalja trebala pripasti Latooni, njegovoj zemlji domaćinu, dok su drugi tvrdili da je trebala pripasti njegovoj domovini, Gondalandu."

U ovom zadatku učenici trebaju razmisliti o perspektivi nekih stanovnika Latoone koji smatraju da je medalja trebala pripasti njihovoj zemlji u kojoj Filip ima status izbjeglice. Točan odgovor je "Latoona je pružila Filipu podršku tako što mu je osigurala opremu i prostor za vježbanje, financijska sredstva i priliku da se natječe na Olimpijskim igrama" jer taj odgovor najbolje podupire ovu tvrdnju – predanost koju je Latoona pokazala pružajući mu podršku u treniranju, zbog čega zaslužuje medalju. Ostali odgovori nisu povezani s konkretnim scenarijem opisanim u stimulusu ili ne prepoznaju perspektivu ljudi opisanu u tekstu.

OLIMPIJCI IZBJEGLICE: pitanje 3

Kognitivni proces: Utvrđivanje i analiziranje višestrukih perspektiva

Kognitivni podproces: Utvrđivanje perspektiva

Oblik pitanja: Višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 2

Točan odgovor:

Drugi odgovor (Gondaland je Filipova domovina i on je još uvijek državljanin te zemlje.)

The screenshot shows the PISA 2018 interface. On the left, the question text reads: "Olimpijci izbjeglice" (Question 3 of 5). The instruction says to read the text on the right and click on one of the provided answers. The text describes a situation where some citizens of Gondaland claim that the medal should belong to their country, while others claim it should belong to the athlete's home country, Latooni. The question asks which statement best supports their claim.

On the right, the text titled "OLIMPIJCI IZBJEGLICE" tells the story of an athlete named Filip who fled his home country, Gondaland, during a conflict and moved to Latooni. He competed in the 2016 Olympics and won a medal. After returning to Latooni, he was interviewed about his experience. The interview transcript shows a conversation between a reporter and Filip, where Filip expresses his difficulty in choosing between his home country and the host country, and ultimately decides to accept the medal with the name of the host country, Latooni.

The question on the left provides four multiple-choice options:

- Gondaland bi mogao iskoristiti medalju da skrene pozornost sa sukoba unutar svojih granica.
- Gondaland je Filipova domovina i on je još uvijek državljanin te zemlje.
- Gondaland je Filipovim odlaskom izgubio vrsnog sportaša te bi stoga za odštetu trebao dobiti medalju.
- Kad bi Gondaland dobio Filipovu medalju, to bi motiviralo buduće sportaše na sudjelovanje na Olimpijskim igrama.

Ovaj je zadatak sličan prethodnom, no ovdje učenici moraju razmisliti o perspektivi nekih stanovnika Filipove domovine Gondalanda. Njihovu perspektivu najbolje opisuje odgovor "Gondaland je Filipova domovina i on je još uvijek državljanin te zemlje".

OLIMPIJCI IZBJEGLICE: pitanje 4

Kognitivni proces: Vrednovanje informacija, formuliranje argumenata i objašnjavanje problema/situacija

Kognitivni podproces: Procjenjivanje izvora (pouzdanost i relevantnost)

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 3

Točan odgovor:

Treći odgovor ("Da je ostao u svojoj zemlji, sigurno bi poginuo.") i četvrti odgovor ("Svi znaju koliko su vojnici iz Gondalanda brutalni.")

The screenshot shows the PISA 2018 interface. On the left, there is a sidebar with the title "Olimpijci izbjeglice" and "Pitanje 4 / 5". Below this, there is a text box with the instruction: "Pročitaj tekst 'Olimpijci izbjeglice' na desnoj strani. Ogovori na pitanje klikom na jedan ili više kvadratića." Below the instruction, there is a paragraph of text: "Jedan državljanin Latoone objavio je sljedeću poruku na društvenim mrežama: 'Definitivno mislim da bi Filip trebao dati svoju medalju Latooni. Izbjeglica je u našoj zemlji. Prihvatili smo ga kad je pobjegao. Da je ostao u svojoj zemlji, sigurno bi poginuo. Svi znaju koliko su vojnici iz Gondalanda brutalni. Za sav njegov uspjeh zaslužna je Latoona koja mu je osigurala naše sjajne trenere, opremu i prostor, a da ne spominjem financijsku podršku koju dobiva zadnje tri godine. Ne bi ni došao do Olimpijskih igara da je ostao u Gondalandu. Treba dati medalju Latooni, duguje nam to.'" Below this text, there is a question: "Koje su od sljedećih tvrdnji iznesenih u ovoj poruci mišljenje, a ne činjenica?" followed by a note: "✓ Ne zaboravi odabrati **jedan ili više** kvadratića:" and four checkboxes with corresponding statements: "Izbjeglica je u našoj zemlji.", "Prihvatili smo ga kad je pobjegao.", "Da je ostao u svojoj zemlji, sigurno bi poginuo.", and "Svi znaju koliko su vojnici iz Gondalanda brutalni." On the right side of the interface, the title "OLIMPIJCI IZBJEGLICE" is displayed. Below it, there is a paragraph of text: "Filip je atletičar koji se nije mogao natjecati u svojoj domovini, Gondalandu. Nakon što je pobjegao od rata i progona u Gondalandu, nastanio se kao izbjeglica u Latooni, zemlji u kojoj živi i trenira posljednje tri godine. Natjecao se kao član izbjegličkog olimpijskog tima i osvojio medalju u svojoj disciplini." Below this text, there is a question: "Po povratku u Latoonu nakon Olimpijade, Filip je gostovao u emisiji na nacionalnoj televiziji kako bi prepričao svoja iskustva s natjecanja na Olimpijadi. Ovo je ulomak iz njegova intervjua:" followed by three interview snippets: 1. Novinar: "Da ste mogli birati hoćete li predstavljati Latoonu ili Gondaland, koju biste zemlju odabrali?" 2. Filip: "Bilo bi mi jako teško odlučiti koju zemlju predstavljati. Kad sam bio mali, sanjao da ću predstavljati Gondaland na Olimpijskim igrama, no bez Latoonine podrške možda i ne bih bio živ da gledam Olimpijadu 2016. godine, a kamoli da se na njoj natječem." 3. Novinar: "Ne mislite li onda da bi ova medalja trebala pripasti zemlji u kojoj sada živite kao znak zahvale za sve što vam je pruženo?" 4. Filip: "Odlučio sam tu medalju prihvatiti u ime Izbegličkog olimpijskog tima. Ali podijelit ću je sa stanovnicima Latoone i sa svima iz Gondalanda u znak priznanja za svu podršku koju su mi obje zemlje pružile." Below the interview snippets, there is a paragraph of text: "Nakon što je Filipov intervju prikazan na televiziji, Filipova odluka pokrenula je raspravu na društvenim mrežama. Neki su tvrdili da je medalja trebala pripasti Latooni, njegovoj zemlji domaćinu, dok su drugi tvrdili da je trebala pripasti njegovoj domovini, Gondalandu."

U ovom zadatku prikazan je kraći tekst koji je zapravo objava na društvenim mrežama. U toj objavi autor iznosi nekoliko tvrdnji u prilog argumentu da je medalja trebala pripasti Latooni, Filipovoj zemlji domaćinu. Učenici zatim trebaju promisliti o četiri tvrdnje iz objave i utvrditi koje od njih predstavljaju mišljenje. Maksimalan broj bodova dobiva se za odabir treće i četvrte tvrdnje, a djelomičan broj bodova za odabir jedne od tih dviju tvrdnji. Ako su odabrali bilo koju drugu tvrdnju, učenicima se ne dodjeljuju bodovi. Učenici trebaju pažljivo procijeniti informacije, a nakon toga zaključiti je li određena tvrdnja činjenica ili održava mišljenje autora. Na taj način, učenici promišljaju o pouzdanosti tvrdnji, što se može povezati s kognitivnim podprocesom "procjenjivanje izvora".

OLIMPIJCI IZBJEGLICE: pitanje 5

Kognitivni proces: Utvrđivanje i analiziranje višestrukih perspektiva

Kognitivni podproces: Utvrđivanje perspektiva

Oblik pitanja: Pitanje otvorenog tipa – ručno bodovanje

Razina: 4

The screenshot shows the PISA 2018 interface. On the left, a sidebar contains the title 'Olimpijci izbjeglice', the question number 'Pitanje 5 / 5', and the instruction: 'Pročitaj tekst "Olimpijci izbjeglice" na desnoj strani. Utipkaj odgovor na pitanje.' Below this, the question text asks for a reason why Filip might have chosen to accept a medal in the name of the refugee Olympic team instead of Latoone or Gondalanda. A text input box is provided for the answer.

The main content area is titled 'OLIMPIJCI IZBJEGLICE'. It contains a text passage about Filip, an athlete who fled his home country, Gondalanda, and now lives in Latooni. The passage includes an interview transcript where Filip discusses his decision to accept a medal in the name of the refugee team. The interview questions and answers are as follows:

- Novinar: "Da ste mogli birati hoćete li predstavljati Latoonu ili Gondaland, koju biste zemlju odabrali?"
- Filip: "Bilo bi mi jako teško odlučiti koju zemlju predstavljati. Kad sam bio mali, sanjao da ću predstavljati Gondaland na Olimpijskim igrama, no bez Latoonine podrške možda i ne bih bio živ da gledam Olimpijadu 2016. godine, a kamoli da se na njoj natječem."
- Novinar: "Ne mislite li onda da bi ova medalja trebala pripasti zemlji u kojoj sada živite kao znak zahvale za sve što vam je pruženo?"
- Filip: "Odlučio sam tu medalju prihvatiti u ime Izbjegličkog olimpijskog tima. Ali podijelit ću je sa stanovnicima Latoone i sa svima iz Gondalanda u znak priznanja za svu podršku koju su mi obje zemlje pružile."

The passage concludes with a note that Filip's interview was shown on television, leading to a public debate on social media about whether the medal should have gone to Latooni or Gondalanda.

U zadnjem zadatku ove cjeline učenici trebaju razmisliti o Filipovoj perspektivi na temelju onoga što je navedeno u stimulusu, izvan okvira eksplicitno navedenih informacija u tekstu te navesti jedan razlog zašto je Filip mogao pomisliti da je primjereno prihvatiti medalju u ime Izbjegličkog olimpijskog tima. Filip nikada nije izravno objasnio zašto je donio takvu odluku ili zašto smatra da je njegova odluka primjerena. Upute za bodovanje ovog zadatka točno navode koji odgovori dobivaju maksimalan, a koji djelomičan broj bodova. Djelomičan broj bodova dobivaju doslovniji odgovori temeljeni na činjenicama, koji upućuju samo na činjenicu da je Filip izbjeglica. Tehnički, ti su odgovori točni no, za razliku od odgovora kojima se dodjeljuje maksimalan broj bodova, ne pokazuju u potpunosti da se pokušala uzeti u obzir Filipova perspektiva i ponuditi odgovor koji pokazuje zašto je Filip smatrao da je ta odluka najprimjerenija.

UPUTE ZA BODOVANJE

Maksimalan broj bodova

Kod 2: Upućuje na jedan od sljedećih razloga zašto je Filip možda želio prihvatiti medalju u ime Izbjegličkog olimpijskog tima:

1. To mu je pomoglo da riješi svoju dilemu koju će zemlju predstavljati. (Napomena: ovaj se razlog odnosi na Filipov unutarnji sukob, a ne sukob između Latoone i Gondalanda.)
2. Ta odluka vođena je financijskom, emocionalnom i/ili sportskom podrškom koju pruža Izbjeglički olimpijski tim. (Napomena: ove informacije nisu navedene u intervjuu, no činjenica je da Izbjeglički olimpijski tim pruža podršku svojim sportašima. Učenici su možda upoznati s tom činjenicom otprije i prihvaća se ako koriste to znanje.)
3. Nadahnjuje ostale izbjeglice.
  - Nije se mogao odlučiti između Latoone i Gondalanda. [1]
  - Obje zemlje mogao je zvati domom. [1]
  - Želio je podijeliti uspjeh s obje zemlje. [1]
  - Nije htio uvrijediti niti jednu zemlju. [1]
  - Bilo mu je teško odlučiti. [1 - minimalan odgovor]
  - Filipovi treninzi s Izbjegličkim olimpijskim timom izravno su pomogli da osvoji zlatnu medalju. [2]
  - Vjerojatno je osjećao podršku od strane ljudi koji prolaze kroz istu stvar. [2]
  - Filip je trebao prihvatiti medalju u ime tog tima kako bi motivirao izbjeglice. [3]

Djelomičan broj bodova

Kod 1: Upućuje na Filipov status izbjeglice ili na to da se natjecao kao član Izbjegličkog olimpijskog tima:

- Filip je izbjeglica pa Izbjeglički olimpijski tim najbolje predstavlja njegovu situaciju.
- Natjecao se za Izbjeglički olimpijski tim.
- Bio je izbjeglica.

JEZIČNA POLITIKA

JEZIČNA POLITIKA: scenarij

Sadržajno područje: Kultura i međukulturni odnosi

Sadržajno podpodručje: Zauzimanje perspektiva, stereotipi, diskriminacija i netolerancija

Ova ispitna cjelina govori o izmišljenoj zemlji Armaziji u kojoj se govori izmišljenim jezikom urskom. Skupina zakonodavaca koji govore urskim predložili su političku mjeru prema kojoj bi se sva nastava u javnim školama, osim nastave stranih jezika, održavala isključivo na ursku. Određeni broj građana Armazije govori jutanskim, manjinskim jezikom u Armaziji kojim se naširoko govori izvan njezinih granica. Oni su zabrinuti za posljedice ove političke mjere. U ovoj cjelini učenici trebaju promisliti o učincima političke mjere i zaključiti koje su njezine moguće posljedice.

JEZIČNA POLITIKA: pitanje 1

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Procjenjivanje postupaka i implikacija

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 4

Točan odgovor:

Ne, Da, Da, Ne

PISA 2018

?
◀
▶

Jezična politika
Pitanje 1 / 4

Pročitaj tekst "Jezična politika" na desnoj strani. Odgovori na pitanje klikom na ponudene odgovore u tablici.

Jedan učenik koji govori jutanski proučavao je druge zemlje koje imaju sličnu politiku vezanu uz nastavu na službenom jeziku. Tvrđnje u donjoj tablici opisuju neke od informacija koje je pronašao.

Podupiru li sljedeće tvrdnje predloženu politiku da se sva nastava održava na uršku, jedinom službenom jeziku? Klikni na **Da** ili **Ne** za svaku tvrdnju:

Podupire li ova tvrdnja predloženu politiku da se sva nastava održava na jedinom službenom jeziku?	Da	Ne
Učenici koji imaju nastavu na dva ili više jezika postižu bolji školski uspjeh od onih koji imaju nastavu na samo jednom jeziku.	☐	☐
Učenici koji ne uče službeni jezik zemlje imaju manje šanse da završe školu.	☐	☐
Učenici koji uče službeni jezik zemlje imaju veće šanse da napreduju u društvu i pronađu dobar posao.	☐	☐
Poticanje učenika na učenje većeg broja jezika pomaže izgraditi raznolikije društvo.	☐	☐

JEZIČNA POLITIKA

U zemlji Armaziji većina stanovništva govori službeni jezik uršk. Skupina zakonodavaca koji govore uršk predložili su političku mjeru prema kojoj bi se sva nastava u javnim osnovnim i srednjim školama održavala isključivo na uršku. Jedina bi iznimka bila nastava stranih jezika. Neki stanovnici Armazije koji govore manjinski jezik, jutanski, zabrinuti su zbog te predložene političke mjere.

U ovom zadatku učenici trebaju pročitati i procijeniti svaku od tvrdnji vodeći računa o predloženoj političkoj mjeri. Za svaku tvrdnju trebaju promisliti ide li u prilog jednojezičnoj politici. Prva i zadnja tvrdnja ne podupiru jednojezičnu politiku budući da opisuju prednosti poznavanja više jezika za pojedince ili društvo. Druga i treća tvrdnja podupiru jednojezičnu politiku jer opisuju nedostatke neučenja službenog jezika zemlje. Da bi dobili maksimalan broj bodova, učenici trebaju točno označiti sve odgovore.

JEZIČNA POLITIKA: pitanje 2

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Procjenjivanje postupaka i implikacija

Oblik pitanja: Višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 3

Točan odgovor:

Drugi odgovor (Osnivanje posebnih škola moglo bi pojačati postojeće društvene podjele uzrokovane jezikom.)

PISA 2018

Jezična politika
Pitanje 2 / 4

Odgovori na pitanje klikom na jedan od ponuđenih odgovora.

Neki ravnatelji škola koji podržavaju politiku jednog jezika predložili su osnivanje posebnih škola za učenike koji govore jutanski kako bi oni mogli naučiti urusk. Ravnatelji tvrde da će na taj način biti lakše poučavati te učenike.

Kad bi se osnovale posebne škole, koja bi od sljedećih mogućih posljedica bila najteža za učenike?

- Ljudi koji govore druge manjinske jezike mogli bi biti potaknuti da zahtijevaju vlastite škole.
- Osnivanje posebnih škola moglo bi pojačati postojeće društvene podjele uzrokovane jezikom.
- Posebne škole ne bi se mogle otvarati sve dok ne bude odobrena nova politika.
- Osnivanje posebnih škola moglo bi dovesti do smanjenja broja učenika u običnim školama.

U ovom zadatku učenici trebaju razmotriti četiri moguće posljedice i zaključiti koja bi od njih bila najteža u slučaju da stupi na snagu politika korištenja uruska kao jedinog jezika. Sve su posljedice moguće, no samo jedna od njih sažeto opisuje najtežu moguću posljedicu takve politike. Da bi ustanovili koji je odgovor točan, učenici trebaju uzeti u obzir činjenicu da bi osnivanjem posebnih škola učenici koji govore jutanski bili izdvojeni iz opće populacije. Takvim izoliranjem, učenici koji govore uruski manje bi stupali u osobne interakcije s učenicima koji govore jutanski, što bi moglo dovesti do toga da se učenici koji govore uruski oslanjaju na generalizacije i stereotipe prilikom upoznavanja svojih vršnjaka koji govore jutanski, umjesto na individualne interakcije.

JEZIČNA POLITIKA: pitanje 3

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Procjenjivanje postupaka i implikacija

Oblik pitanja: Pitanje otvorenog tipa – ručno bodovanje

Razina: 2

The screenshot shows the PISA 2018 interface. At the top, it says 'PISA 2018' and has a progress bar with five green boxes, the first of which is filled. There are navigation icons: a question mark, a left arrow, and a right arrow. Below this is a blue header with the text 'Jezična politika' and 'Pitanje 3 / 4'. The main content area has the instruction 'Utipkaj odgovor na pitanje.' followed by a large text box. The text in the box reads: 'Iako jutanski nije službeni jezik Armazije, naširoko se koristi u svijetu. Za razliku od njega, službeni jezik (ursk) ne govori se mnogo osim u Armaziji i nekolicini susjednih zemalja. Na temelju tih informacija, opiši jednu posljedicu koja bi mogla nastati zbog uvođenja urska kao jedinog korištenog jezika u javnim školama:'. Below the text is a large empty rectangular box for the student's answer.

U ovom zadatku učenici imaju priliku izraziti svoj odgovor vlastitim riječima. Prethodni je zadatak bio usredotočen na učinke politike jednog jezika u nekoj zemlji. U ovom se pitanju slika proširuje na globalnu zajednicu. Na početku ispitne cjeline objašnjeno je da je jutanski jezik manjinski jezik u Armaziji te da ga većina građana ne govori. Međutim, sada učenici doznaju da se jutanski jezik naširoko koristi izvan Armazije, za razliku od urska koji se rijetko koristi izvan Armazije i u susjednim zemljama. Na temelju tih informacija, učenici trebaju opisati jednu moguću posljedicu uvođenja urska kao jedinog jezika koji se koristi u javnim školama.

UPUTE ZA BODOVANJE

Maksimalan broj bodova

Kod 11: Navodi jednu posljedicu povezanu s načinom na koji bi interakcija između ljudi u Armaziji i ljudi u drugim zemljama bila promijenjena zbog uvođenja urška kao jedinog korištenog jezika u javnim školama. Odgovor bi trebao upućivati na jedno od sljedećeg:

1. Ljudima iz Armazije moglo bi biti teško komunicirati s ljudima iz drugih zemalja.
2. Ljudi u Armaziji mogli bi imati ograničen pristup informacijama.
3. To bi moglo biti gospodarski nepovoljno za zemlju/državljanu Armazije.
4. Svjetska zajednica mogla bi se više zainteresirati za uršk.
  - Učenici bi mogli biti u nepovoljnom položaju pri komunikaciji s ljudima iz drugih zemalja. [1]
  - Ljudima u Armaziji možda će biti teško komunicirati s osobama koje posjećuju njihovu zemlju. [1]
  - Ako znaju samo uršk, kako će razgovarati s ljudima iz drugih zemalja? [1]
  - Ljudi iz Armazije i susjednih zemalja mogli bi izgubiti osjećaj pripadnosti većoj zajednici. [1]
  - Učenicima bi bilo teško čitati stvari na internetu jer vjerojatno neće biti prevedene na uršk. [2]
  - Ljudima će biti teže pronalaziti posao u drugim zemljama/u međunarodnim kompanijama. [3]
  - Za armazijski turizam ne bi bilo dobro da ljudi dobro govore samo uršk. [3]
  - Armaziji bi bilo teško poslovati s drugim zemljama. [3]
  - Ljudi koji žele naučiti uršk mogli bi posjetiti Armaziju. [4]

Kod 12: Navodi jednu posljedicu povezanu s načinom na koji bi se život u Armaziji promijenio zbog uvođenja urška kao jedinog korištenog jezika u javnim školama. Odgovor bi trebao upućivati na jedno od sljedećeg:

1. To bi moglo biti dobro za Armaziju.
2. To može dobro utjecati na svakodnevni život u Armaziji.
3. To može povoljno utjecati na urški jezik.
4. To bi moglo dovesti do komunikacijskih poteškoća u Armaziji.
5. To bi moglo rezultirati društvenim problemima u Armaziji.
  - Da svi nauče uršk, ljudi bi bolje razumjeli vlastitu povijest i kulturu. [1]
  - Ljudi u Armaziji osjećali bi jaču pripadnost vlastitoj kulturi. [1]
  - Svi u Armaziji mogli bi međusobno komunicirati. [1 ili 2]
  - Učenici kojima uršk nije materinski jezik mogli bi ga naučiti i lakše sudjelovati u armazijskom društvu. [2]
  - Ljudima bi možda bilo lakše čitali službene dokumente, sudjelovali u građanskom životu

itd. [2]

- Veća je vjerojatnost da će ursk biti očuvan. [3]
- To će uzrokovati jezične barijere među građanima iste države i među generacijama, što će dovesti do društvenih podjela. [4 i 5]
- Ljudi koji govore jutanski možda će morati napustiti Armaziju jer neće moći lako komunicirati. [4]
- Ljudi koji govore jutanski u Armaziji mogli bi doživjeti diskriminaciju. [5]
- Moglo bi doći do prosvjeda jer će ljudi koji nisu navikli govoriti urski smatrati da je njegovo učenje beskorisno. [5]
- Učenici koji razumiju ursk neće imati problema. No, neki učenici koji se neće naviknuti na ursk mogli bi postati žrtvama zlostavljanja zbog pogrešne uporabe riječi. [5]

Kod 13: Navodi točnu posljedicu, ali nije jasno upućuje li odgovor na posljedicu koja ima učinak samo u Armaziji ili posljedicu koja utječe na interakcije između ljudi iz Armazije i ljudi iz drugih zemalja:

- Diskriminacija [Prihvatljiva posljedica, ali nije jasno odnosi li se to na diskriminaciju između stanovnika Armazije ili između ljudi iz drugih zemalja i ljudi iz Armazije]
- Ljudima bi bilo teško komunicirati. [Prihvatljiva posljedica, ali nije jasno odnosi li se to na komunikacijski problem samo u Armaziji ili između ljudi iz Armazije i drugih zemalja.]
- Ljudi bi se mogli postati više izolirani. [Prihvatljiva posljedica, ali nije jasno odnosi li se to na izolaciju skupine ljudi u Armaziji ili izolaciju Armazije od strane drugih zemalja.]

JEZIČNA POLITIKA: pitanje 4

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Procjenjivanje postupaka

Oblik pitanja: Višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 4

Točan odgovor:

NAJVIŠE – Drugi odgovor (Zemlji 2)

NAJMANJE – Treći odgovor (Zemlji 3)

The screenshot shows the PISA 2018 interface. On the left, a question box titled "Jezična politika" (Language Policy) contains the following text: "Pročitaj tekst 'Četiri zemlje' na desnoj strani. Odgovori na pitanja klikom na jedan od ponuđenih odgovora." Below this, two questions are listed with radio button options for "Zemlji 1", "Zemlji 2", "Zemlji 3", and "Zemlji 4". The first question asks for the country with the "NAJVIŠE" (most) official languages, and the second asks for the country with the "NAJMANJE" (fewest) official languages. On the right, a text box titled "JEZIČNA POLITIKA" contains the text "Četiri zemlje" and a paragraph describing the language situation in four countries, followed by a numbered list of four points.

Jezična politika
Pitanje 4 / 4

Pročitaj tekst "Četiri zemlje" na desnoj strani. Odgovori na pitanja klikom na jedan od ponuđenih odgovora.

Prema opisima stanovništva na desnoj strani, kojoj bi zemlji **NAJVIŠE** odgovarao obrazovni sustav koji koristi samo službeni jezik?

Zemlji 1
 Zemlji 2
 Zemlji 3
 Zemlji 4

Prema opisima stanovništva na desnoj strani, kojoj bi zemlji **NAJMANJE** odgovarao obrazovni sustav koji koristi samo službeni jezik?

Zemlji 1
 Zemlji 2
 Zemlji 3
 Zemlji 4

JEZIČNA POLITIKA

Četiri zemlje

Broj jezika kojima se govori i veličina različitih skupina koje ih govore mogu se uvelike razlikovati od zemlje do zemlje. Pročitaj donje opise četiriju zemalja. Imaj na umu da svaka zemlja ima samo jedan službeni jezik:

1. U zemlji 1 većina stanovništva govori službeni jezik, dok veće skupine stanovnika diljem zemlje govore neki drugi, neslužbeni jezik.
2. U zemlji 2 većina stanovništva govori službeni jezik, dok manje skupine stanovnika u nekoliko regija govore određeni broj različitih, neslužbenih jezika.
3. U zemlji 3 manji dio stanovništva govori službeni jezik, dok većina stanovništva govori neki drugi, neslužbeni jezik.
4. U zemlji 4 broj stanovnika koji govore službeni jezik gotovo je jednak broju stanovnika koji govore određeni broj različitih, neslužbenih jezika.

U stimulusu ovog zadatka opisane su četiri zemlje s jedinstvenim profilima jednog ili više jezika kojima se govori unutar zemlje. U ovom zadatku učenici trebaju razmotriti u kojoj bi od tih zemalja obrazovni sustav temeljen na samo jednom jeziku bio najprimjereniji, a u kojoj najmanje primjeren. Obrazovni sustav temeljen na samo jednom jeziku najviše bi odgovarao Zemlji 2 budući da službenim jezikom govori većina stanovništva. Tek manji dio stanovništva govori nekim drugim jezikom, a ti su pojedinci rašireni po različitim regijama zemlje. U obrazovni sustav te zemlje stoga bi bilo teško uvesti zajednički drugi jezik. S druge strane, u Zemlji 3 službenim jezikom govori tek manji dio stanovništva, dok većina stanovništva govori zajedničkim jezikom koji nije službeni jezik zemlje. Kad bi se u njezin obrazovni sustav uvela politika jednog jezika, mnogi bi građani bili suočeni s velikim poteškoćama pa bi toj zemlji najmanje odgovarao sustav jednog jezika.

PORAST RAZINE MORA

PORAST RAZINE MORA: scenarij

Sadržajno područje: Društveno-gospodarski razvoj i međuovisnost; Ekološka održivost

Sadržajno podpodručje: Ekonomske interakcije i međuovisnost; Prirodni resursi i ekološki rizici

PISA 2018

Porast razine mora
Uvod

Pročitaj uvod, a zatim klikni na strelicu SLJEDEĆE.

PORAST RAZINE MORA

Porast temperatura na Zemlji, uzrokovan povišenim razinama ugljikova dioksida u atmosferi, dovodi do porasta razine mora u cijelome svijetu. Posebno su pogođeni otoci i obalna područja niske nadmorske visine. Većina znanstvenika smatra da će razina mora nastaviti rasti tijekom idućih stoljeća.

[Napomena: Cjelina koja slijedi govori o klimatskim promjenama i porastu razine mora u jednoj izmišljenoj zemlji.]

Ova cjelina započinje kratkim uvodom u kojemu su opisani učinci porasta temperature na razinu mora. U uvodu se polako otvara tema za pitanja u ovoj cjelini, koja istražuju učinke porasta morske razine na pojedince koji žive u području nižih uzvisina poput otoka i obalnih područja. Cjelina je usredotočena na jedno izmišljeno mjesto koje se suočava s porastom razine mora, zbog čega dolazi do raseljavanja otočana koji postaju klimatske izbjeglice.

PORAST RAZINE MORA: pitanje 1

Kognitivni proces: Vrednovanje informacija, formuliranje argumenata i objašnjavanje problema/situacija

Kognitivni podproces: Opisivanje i objašnjavanje kompleksnih situacija ili problema

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 4

Točan odgovor:

Ne, Da, Da, Ne

PISA 2018

⏻

?
⏪
⏩

Porast razine mora
 Pitanje 1 / 5

Pročitaj tekst "Porast razine mora" na desnoj strani. Odgovori na pitanje klikom na ponudene odgovore u tablici.

Prema redatelju filma, cilj dokumentarca je "uvjeriti gledatelje da porast temperatura na Zemlji predstavlja prijetnju, prikazujući njegov učinak na život ljudi."

Imajući na umu taj cilj, objašnjavaju li razlozi u donjoj tablici zašto je redatelj odabrao baš slučaj Travinije? Klikni na **Da** ili **Ne** za svaki razlog:

Objašnjava li ovaj razlog zašto bi baš slučaj Travinije mogao uvjeriti gledatelje da porast temperatura na Zemlji predstavlja prijetnju?	Da	Ne
Gledatelji koji poznaju ljude iz Travinije cijenit će cilj dokumentarca.	☐	☐
Klimatske promjene već su zadesile Travinijance na različite načine i to se može jasno pokazati.	☐	☐
Travinija je primjer koji pokazuje kakav bi učinak porast razine mora mogao imati na druga mjesta u svijetu.	☐	☐
Travinijaska vlada želi da njezini stanovnici nauče sve što mogu o proizvodnji ugljikova dioksida.	☐	☐

PORAST RAZINE MORA

Film *Travinija: izgubljeni raj* popularni je dokumentarac koji istražuje učinke porasta razine mora na malu otočnu državu Traviniju koju čini 12 niskih otoka i naseljava oko 20 000 stanovnika. Glavne djelatnosti te zemlje su turizam, ribarstvo i poljoprivreda. U posljednjih deset godina stotine Travinijanaca bilo je prisiljeno preseliti u viša područja zbog porasta razine mora. Znanstvenici procjenjuju da će, ukoliko se emisije ugljikova dioksida u svijetu drastično ne smanje, veći dio Travinije biti pod vodom do 2075. godine.

U opisanom kontekstu, u zadatku je navedeno i koji je cilj dokumentarca: "uvjeriti gledatelje da porast temperatura na Zemlji predstavlja prijetnju, prikazujući njegov učinak na život ljudi". U zadatku su zatim predstavljena i četiri razloga koji bi mogli objasniti zašto se redatelj usredotočio na Traviniju. Da bi točno označili svaku tvrdnju u zadatku, učenici trebaju razmotriti redateljevu namjeru te procijeniti može li svaka od tvrdnji biti razlog zašto bi upravo situacija u Traviniji mogla biti uvjerljiv primjer. Druga i treća tvrdnja u tablici opisuju razloge koji podupiru redateljevu namjeru. U oba slučaja, tvrdnje opisuju zašto bi situacija u Traviniji mogla utjecati na šire gledateljstvo, čak i one koji žive daleko od Travinije ili koji ne žive blizu oceana. S druge strane, prva i četvrta tvrdnja ne opisuju zašto bi redatelj trebao koristiti primjer Travinije, već su fokusirane na manji dio gledateljstva koji vjerojatno već ima razvijenu svijest o učincima porasta globalne temperature.

PORAST RAZINE MORA: pitanje 2

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Procjenjivanje posljedica i implikacija

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 5

Točan odgovor:

Da, Da, Ne, Ne

PISA 2018

?
◀ ▶

Porast razine mora
Pitanje 2 / 5

Pročitaj tekst "Porast razine mora" na desnoj strani. Odgovori na pitanje klikom na ponuđene odgovore u tablici.

Neki ekolozi strahuju da bi pažnja koja se poklanja Traviniji zbog uspjeha dokumentarca mogla imati negativne posljedice.

Jesu li situacije u donjoj tablici primjeri mogućih negativnih posljedica? Klikni na **Da** ili **Ne** za svaki primjer.

Je li ovo primjer moguće negativne posljedice uspjeha filma?	Da	Ne
Turisti bi mogli pohrliti da vide otoke prije negoli bude prekasno i dolaziti velikim brodovima koji bi mogli zagaditi zrak i vodu.	☐	☐
Interes koji cijeli svijet pokazuje za spašavanje Travinije mogao bi skrenuti pozornost s puno većeg problema: kako se nositi s globalnim klimatskim promjenama.	☐	☐
Travinijaska vlada mogla bi imati poteškoća s brzim pribavljanjem donacija za one kojima su najviše potrebne.	☐	☐
Iako se Travinjanci mogu seliti na viša područja kako more raste, izgubili bi velik dio svojih obradivih površina.	☐	☐

PORAST RAZINE MORA

Film *Travinija: izgubljeni raj* popularni je dokumentarac koji istražuje učinke porasta razine mora na malu otočnu državu Traviniju koju čini 12 niskih otoka i naseljava oko 20 000 stanovnika. Glavne djelatnosti te zemlje su turizam, ribarstvo i poljoprivreda. U posljednjih deset godina stotine Travinijanaca bilo je prisiljeno preseliti u viša područja zbog porasta razine mora. Znanstvenici procjenjuju da će, ukoliko se emisije ugljikova dioksida u svijetu drastično ne smanje, veći dio Travinije biti pod vodom do 2075. godine.

U ovom zadatku učenici trebaju prepoznati moguće negativne posljedice filmskog uspjeha i pažnje usmjerene na Traviniju. Učenici trebaju zaključiti opisuje li svaki primjer u tablici moguću negativnu posljedicu. Prva dva primjera opisuju izravnu moguću posljedicu pažnje usmjerene na Traviniju, koja bi mogla dodatno negativno utjecati na otočane. Treći i četvrti primjer zapravo nisu posljedice pažnje koja bi se zbog filma usmjerila na Traviniju. U trećem primjeru, hoće li vlada pribaviti donacije za najpotrebitije nije toliko povezano s uspjehom filma koliko sa sposobnošću vlade. Četvrti primjer predstavlja posljedicu povezanu s preseljenjem Travinijanaca na viša područja, što nije povezano s uspjehom dokumentarca.

PORAST RAZINE MORA: pitanje 3

Kognitivni proces: Vrednovanje informacija, formuliranje argumenata i objašnjavanje problema/situacija

Kognitivni podproces: Opisivanje i objašnjavanje kompleksnih situacija ili problema

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 3

Točan odgovor:

Za, Protiv, Protiv, Protiv, Za

PISA 2018

Porast razine mora
Pitanje 3 / 5

Odgovori na pitanje klikom na ponuđene odgovore u tablici.

Kako bi zaštitila svoje najnaseljenije otoke, Travinija razmatra niz projekata među kojima i izgradnju morskog nasipa. Ti su projekti skupi i zemlja si ne može priuštiti da ih sama financira. Organizacije za borbu protiv klimatskih promjena predlažu sklapanje međunarodnog partnerstva između zemalja u svrhu financiranja projekata u Traviniji. Međutim, ta je ideja postala predmetom rasprave u međunarodnim medijima.

Jesu li argumenti u donjoj tablici za ili protiv tog prijedloga? Klikni na **Za** ili **Protiv** za svaki argument:

Je ovaj argument za ili protiv međunarodnog financiranja projekata u Traviniji?	Za	Protiv
Radi se o izvanrednim okolnostima i u pitanju su životi stanovnika Travinije.	☐	☐
Druge će zemlje zatražiti jednaku vrstu podrške za svoje projekte.	☐	☐
Međunarodne skupine trebaju se usredotočiti na veće projekte usmjerene na smanjivanje klimatskih promjena.	☐	☐
Traviniju se ne može spasiti pa će to ulaganje imati samo privremeni učinak.	☐	☐
Klimatske promjene globalni su problem, a rješenja isprobana u Traviniji mogla bi pomoći drugim zemljama.	☐	☐

U ovom su zadatku predstavljene nove informacije o projektima čiji je cilj pomoći otocima u Traviniji. U kraćem tekstu navedeno je da si Travinija ne može priuštiti financiranje navedenih projekata zbog čega neki predlažu sklapanje međunarodnog partnerstva sa zemljama radi financiranja projekata. Učenici zatim trebaju pročitati pet argumenata i zaključiti je li svaki od njih za ili protiv ideje međunarodnog financiranja projekata u Traviniji. Da bi dobili maksimalan broj bodova, učenici trebaju točno označiti sve tvrdnje.

PORAST RAZINE MORA: pitanje 4

Kognitivni proces: Utvrđivanje i analiziranje višestrukih perspektiva

Kognitivni podproces: Utvrđivanje perspektiva

Oblik pitanja: Pitanje otvorenog tipa – ručno bodovanje

Razina: 1

The screenshot shows the PISA 2018 assessment interface. At the top, it says "PISA 2018" and has a progress bar with five green boxes, a clock icon, a question mark icon, and navigation arrows. Below this, the question title "Porast razine mora" and "Pitanje 4 / 5" are displayed. The instruction "Utipkaj odgovor na pitanje." is shown. The main text of the question reads: "U situacijama poput one u Traviniji, stanovnici su ponekad prisiljeni postati 'klimatske izbjeglice'. Klimatske izbjeglice su osobe koje su prisiljene napustiti svoja naselja ili svoju zemlju zbog ekoloških katastrofa. Navedi jedan izazov s kojim će se klimatske izbjeglice vjerojatno suočiti kad se presele na novo mjesto:". Below the text is a large empty rectangular box for the student's answer.

U ovom zadatku učenici trebaju navesti jedan izazov s kojim se klimatske izbjeglice mogu suočiti prilikom preseljenja na novo mjesto. Ovo je jedan od najlakših zadataka u testu globalnih kompetencija. Iako je pitanje konkretno usmjereno na klimatske izbjeglice, izbjeglice se općenito suočavaju sa sličnim izazovima kad trebaju napustiti dom i preseliti se na novo mjesto. Većina PISA učenika vjerojatno nema izbjegličko iskustvo, no mnogi od njih mogu se staviti u taj položaj ili su se susreli s izazovima koje donosi preseljenje na novo mjesto. Učenici se tako mogu osloniti na svoja iskustva vezana uz tu temu kako bi prepoznali izazove koji bi bili relevantni za klimatske izbjeglice i druge ljude koji se trebaju preseliti: teškoće u komunikaciji, financijski/ekonomski problemi, poteškoće vezane uz prilagodbu na život u novom mjestu te poteškoće povezane s napuštanjem ili gubitkom zajednice ili doma i/ili pronalaženjem novog mjesta za život. Učenici dobivaju maksimalan broj bodova ako navedu odgovor koji pripada jednoj od tih kategorija.

UPUTE ZA BODOVANJE

Maksimalan broj bodova

Kod 1: Navodi izazov povezan s osobom koja napušta svoju zajednicu ili zemlju. Odgovori bi se trebali odnositi na jednu od sljedećih kategorija izazova:

1. Komunikacija
2. Financije/gospodarstvo
3. Poteškoće u prilagodbi na život na novom mjestu
4. Poteškoće vezane uz napuštanje ili gubitak zajednice ili doma i/ili pronalazak novog mjesta za život.
  - Možda ne znaju jezik. [1]
  - Jezik [1 - minimalan odgovor. Riječ "jezik" dovoljno je snažno povezana s komunikacijskim izazovom]
  - Možda ne znaju jezik, što im otežava pronalazak radnog mjesta. [1 i 2]
  - Možda će se morati preseliti na mjesto koje je skuplje pa bi im život bio teži. [2]
  - Možda ne poznaju kulturu i ne uklapaju se. [3]
  - Možda će imati problema sa sklapanjem novih prijateljstava jer su različiti. [3]
  - Možda se neće moći priviknuti na temperaturu ili vlažnost u svom novom domu pa će se lako razboljeti. [3 - odgovori koji se odnose na prilagodbu klimi na novom mjestu su prihvatljiviji]
  - Diskriminacija [3 - minimalan odgovor; srodni pojmovi poput rasizma, predrasuda i sl. su prihvatljivi jer su usko povezani s izazovima s kojima bi se izbjeglice mogle suočiti tijekom prilagodbe na život na novom mjestu]
  - Možda se neće moći preseliti sa cijelom obitelji. [4]
  - Možda će im nedostajati domovina. [4]
  - Rastužilo bi ih napuštanje mjesta koje su zvali domom. [4]
  - Možda im neće biti dopušten ulazak u neke zemlje. [4]

Bez bodova

Kod 0: Navodi netočan, nejasan, nedostatan ili nevažan odgovor :

- Bili bi izbjeglice. [Ponavlja informacije iz pitanja]
- Možda će im se svidjeti novo mjesto. [Netočno – ne upućuje na izazov]
- Moraju se preseliti. [Ponavlja informacije iz pitanja]
- Možda im se neće svidjeti. [Nedostatno – nije dovoljno povezano s izazovom s kojim se klimatske izbjeglice mogu susresti]
- Bili bi tužni. [Nedostatno – nije dovoljno povezano s izazovom s kojim se klimatske izbjeglice mogu susresti]
- Novac [Nedostatno - riječ "novac" sama po sebi ne pruža dovoljno informacija da bi se utvrdilo na koji način je to povezano s financijskim ili gospodarskim izazovom]
- Klima [Nedostatno - riječ "klima" sama po sebi ne pruža dovoljno informacija da bi se utvrdilo na koji način je to povezano s teškoćama prilagodbe na život na novom mjestu]

PORAST RAZINE MORA: pitanje 4

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Razmatranje postupaka

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 5 (odgovori za maksimalan broj bodova)

Točan odgovor:

Kratkoročna, Dugoročna, Kratkoročna, Kratkoročna, Dugoročna

PISA 2018

Porast razine mora
Pitanje 5 / 5

Odgovori na pitanje klikom na ponuđene odgovore u tablici.

U borbi protiv porasta razine mora potrebno je poduzeti i kratkoročne i dugoročne mjere. Kratkoročne mjere imaju trenutni učinak ili pružaju rješenje u kratkom roku. Dugoročne mjere zahtijevaju više vremena prije negoli imaju učinka.

Za svaki od donjih prijedloga naznači radi li se o kratkoročnoj ili dugoročnoj mjeri za suočavanje s porastom razine mora. Klikni na **Kratkoročna** ili **Dugoročna** za svaki prijedlog:

Je li ovaj prijedlog kratkoročna ili dugoročna mjera za suočavanje s porastom razine mora?	Kratkoročna	Dugoročna
Izgradnja zaštita poput brana i morskih nasipa	☐	☐
Smanjenje stakleničkih plinova koji zagrijavaju planet	☐	☐
Postavljanje tehnoloških uređaja za proizvodnju pitke vode uklanjanjem soli iz morske vode	☐	☐
Premještanje sela i gradova na viša područja	☐	☐
Podupiranje istraživanja za razvoj novih strategija zaštite ljudi i kopna	☐	☐

U posljednjem zadatku učenici trebaju razmotriti skupinu prijedloga i zaključiti koji od njih predstavlja kratkoročni odgovor (trenutna potreba), a koji dugoročni odgovor (sustavniji uzroci) na porast razine mora. Morski nasipi, tehnologija uklanjanja soli iz morske vode i premještanje sela kratkoročne su mjere. Iako svaka od tih mjera može zahtijevati ogromne napore i može trajati i više godina, svaka od njih ipak predstavlja kratkoročniji, neposredniji odgovor na probleme s kojima se suočavaju ljudi na otocima uslijed porasta razine mora. S druge strane, smanjenje stakleničkih plinova i podupiranje istraživanja za razvoj novih strategija zaštite mjere su koje je potrebno provoditi tijekom duljeg razdoblja. Za svako od tih rješenja trebala bi proći desetljeća prije nego što budu vidljivi učinci na ljude i riješeni sustavni uzroci porasta razine mora. U ovom zadatku učenici mogu dobiti djelomičan i maksimalan broj bodova. Za djelomičan broj bodova moraju točno označiti četiri od pet tvrdnji, a za maksimalan broj bodova svih pet tvrdnji. U slučaju da su točno označili tri ili manje tvrdnji, učenici ne dobivaju bodove.

ETIČNA ODJEĆA

ETIČNA ODJEĆA: scenarij

Sadržajno područje: Ekološka održivost; Društveno-gospodarski razvoj i međuovisnost

Sadržajno podpodručje: Politike, prakse i ponašanja za ekološku održivost; Ekonomske interakcije i međuovisnost

U ovoj cjelini, učenici se upoznaju s konceptom brze mode, odnosno proizvodnjom jeftinije odjeće slabije kvalitete radi praćenja učestalih promjena modnih trendova. Takvu odjeću potrošači ne namjeravaju nositi tijekom nekoliko sezona, već je vjerojatno bacaju ili poklanjaju kad njezin stil postane manje popularan. Učenici se upoznaju i s alternativnim konceptom trajne odjeće. Trajna je odjeća skuplja, bolje je kvalitete i predviđena je za nošenje tijekom duljeg razdoblja. Učenici se upoznaju i trima načelima proizvodnje etične odjeće. Kroz cijelu ispitnu cjelinu, učenici trebaju promišljati o posljedicama proizvodnje odjeće i povezivati ih s navedenim načelima.

ETIČNA ODJEĆA: pitanje 1

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Procjenjivanje postupaka i implikacija

Oblik pitanja: Složeni višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 4

Točan odgovor:

Da, Ne, Da, Ne

PISA 2018

?
◀ ▶

Etična odjeća
Pitanje 1 / 4

Pročitaj tekst "Etična odjeća" na desnoj strani. Odgovori na pitanje klikom na ponuđene odgovore u tablici.

U donjoj su tablici navedene moguće posljedice trenda brze mode.

Krše li dolje navedene moguće posljedice jedno ili više načela proizvodnje etične odjeće? Klikni na **Da** ili **Ne** za svaku moguću posljedicu:

Krši li ova moguća posljedica načela proizvodnje etične odjeće?	Da	Ne
Više odjeće završi na otpadu.	☐	☐
Više odjeće donira se u dobrotvorne svrhe.	☐	☐
Plaća po satu ostaje niska kako bi se zadržala niska cijena odjeće.	☐	☐
Novi trendovi zahtijevaju da radnici nauče nove tehnike šivanja.	☐	☐

ETIČNA ODJEĆA

Anita piše referat o etičkim problemima vezanima uz proizvodnju i nošenje odjeće. Tijekom svog istraživanja pronalazi sljedeće informacije na blogu o "brzoj modi":

Brza moda odnosi se na proizvodnju odjeće u skladu s brzim promjenama modnih trendova. Takva je odjeća u pravilu jeftina i nije napravljena s ciljem da traje dugo jer je potrošači obično brzo odbacuju i zamjenjuju odjećom novijeg stila. Brza moda znači da se svake godine mora proizvesti više odjeće i da troškovi izrade odjeće moraju biti niski. Takva proizvodnja često dovodi do loših radnih uvjeta i značajnijeg negativnog učinka na okoliš.

Alternativa brzoj modi je trajna odjeća. Skuplja je za proizvodnju i kupnju, no s obzirom na to da je stvorena da traje mnogo duže, treba je proizvesti manje. Kao kupci, moramo se oduprijeti trendu brze mode i kupovati trajnu odjeću, proizvedenu na etičan način.

Anita također otkriva da proizvodnja etične odjeće mora poštivati tri važna načela:

Načela proizvodnje etične odjeće:

1. Osigurati da radnici imaju poštene plaće i dobre radne uvjete
2. Minimizirati otpad i zagađenje
3. Minimizirati potrošnju vode.

Učenicima su prikazane četiri moguće posljedice trenda brze mode, nakon čega trebaju zaključiti krši li svaka od njih jedno ili više načela proizvodnje etične odjeće. Prva i treća posljedica nisu u skladu s načelima. Prva posljedica nije u skladu s drugim načelom jer veća količina odjeće koja završava na otpadu doprinosi povećanju, a ne smanjenju otpada. Treća posljedica nije u skladu s prvim načelom jer zadržavanje niske cijene odjeće znači da tvrtka ili industrija ne nastoji osigurati pravedne plaće. Druga i četvrta posljedica u skladu su s navedenim načelima. Da bi dobili bodove u ovom zadatku, učenici trebaju točno označiti sve odgovore.

ETIČNA ODJEĆA: pitanje 2

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Procjenjivanje postupaka i implikacija

Oblik pitanja: Pitanje otvorenog tipa – ručno bodovanje

Razina: 3

The screenshot shows the PISA 2018 assessment interface. On the left, there is a sidebar with the title "Etična odjeća" and "Pitanje 2 / 4". Below this, there is a prompt: "Pročitaj tekst 'Etična odjeća' na desnoj strani. Utipkaj odgovore na pitanje." The main text on the left describes a large consumer organization's campaign against fast fashion. It asks the student to describe one positive and one negative consequence. On the right, the reading passage "ETIČNA ODJEĆA" is displayed. It discusses the environmental and ethical issues of fast fashion and lists three principles for ethical production: 1. Ensuring fair wages and working conditions for workers, 2. Minimizing waste and pollution, and 3. Minimizing water consumption.

U ovom zadatku učenici trebaju promisliti o tome što bi se moglo dogoditi kad bi se zabranila odjeća brze mode. Učenici trebaju navesti jednu moguću pozitivnu i jednu moguću negativnu posljedicu takve zabrane. Da bi naveli bilo koju od posljedica, učenici prvo trebaju razmisliti o trenutnim učincima brze mode opisanima u stimulusu. Nakon toga trebaju razmotriti što bi se dogodilo kad bi zabrana stupila na snagu, što znači da učenici trebaju biti sposobni promišljati izvan onoga što je do tada opisano u stimulusu. Autori testa predložili su nekoliko kategorija odgovora za pozitivne i negativne posljedice, koje su navedene u uputama za bodovanje u nastavku, zajedno s primjerima odgovora. U ovom zadatku, učenici dobivaju maksimalan broj bodova ako točno opišu i pozitivnu i negativnu posljedicu. Ako točno opišu samo pozitivnu ili samo negativnu posljedicu, dobivaju djelomičan broj bodova.

UPUTE ZA BODOVANJE:

Maksimalan broj bodova

Kod 2: Navodi točan odgovor za OBOJE: i za pozitivne i za negativne posljedice. U pravilu bi se dvije posljedice trebale nalaziti u ispravnim okvirima. Ako učenik oba odgovora navede u istom okviru, mora biti jasno da je jedna posljedica pozitivna, a druga negativna. Dolje su navedene točne moguće posljedice:

Pozitivne posljedice - odgovori bi trebali upućivati na neku od sljedećih vrsta pozitivnih posljedica:

1. Pozitivni učinci na okoliš
2. Pozitivni učinci na radnike
3. Pozitivni učinci za kupce
4. Pozitivni učinci za industriju odjeće
5. Pozitivni učinci na modu ili odjeću.
  - Ljudi bi češće nosili trajnu odjeću i bacalo bi se manje odjeće. [1]
  - Bilo bi manje onečišćenja. [1]
  - Etična odjeća smanjuje otpad na odlagalištima. [1]
  - Radnici dobivaju pravedne plaće. [2]
  - Bolje će se postupati s radnicima. [2]
  - Bilo bi dostupno više trajne odjeće. [3 ili 5]
  - Veći izbor trajne odjeće mogao bi povećati konkurentnost. [3 ili 4]
  - Otvorit će se više tvornica trajne odjeće. [4]
  - Proizvodnja trajne odjeće mogla bi postati lakšom i jeftinijom. [3 ili 4]
  - Bit će etičnije. [5]
  - Odjeća će trajati duže. [5]

Negativne posljedice - odgovori bi trebali upućivati na jednu od sljedećih vrsta posljedica:

1. Negativni učinci na radnike
2. Negativni učinci na kupce ili dobrotvorne organizacije koje prikupljaju odjeću
3. Negativni učinci na industriju odjeće
4. Negativni učinci na modu ili odjeću.
  - Mogle bi se zatvoriti neke tvornice odjeće brze mode jer ljudi ne kupuju odjeću. [1 ili 3]
  - Ljudi neće morati kupovati toliko odjeće jer trajna odjeća traje duže pa će biti manje posla za radnike odjevne industrije. [1]
  - Svima bi se mogla povećati cijena odjeće ako bude dostupno više trajne odjeće nego odjeće brze mode. [2]
  - Bit će manje odjeće različitih stilova. [2 ili 4]
  - Manje će se odjeće darivati dobrotvornim organizacijama. [2]
  - Tvrtke će manje zarađivati s trajnom odjećom. [3]

- Ako se tvrtke prebace na trajnu odjeću, možda neće biti jednako uspješne kao prije. [3]
- Odjeća će biti dosadnija. [4]

Djelomičan broj bodova

Kod 1: Navodi točnu moguću pozitivnu posljedicu ili točnu moguću negativnu posljedicu. Druga moguća posljedica nedostaje ili je netočna, nejasna, nedostatna ili nevažna. Točna posljedica mora biti navedena u ispravnom okviru.

Napomena: U ovom se pitanju svaki odgovor vrednuje za sebe pa je ova uputa za kodiranje iznimka od općeg načela da se zbog netočnog dijela odgovora dodjeljuje kôd 0.

ETIČNA ODJEĆA: pitanje 3

Kognitivni proces: Vrednovanje postupaka i posljedica

Kognitivni podproces: Razmatranje postupaka

Oblik pitanja: Višestruki izbor – automatsko bodovanje

Razina: 4

Točan odgovor:

Treći odgovor (Prelazak na vrstu pamuka za koji je potrebna minimalna količina vode i velike količine pesticida)

The screenshot shows the PISA 2018 assessment interface. At the top, it says "PISA 2018" and "ETIČNA ODJEĆA". The question is titled "Etična odjeća" and is question 3 of 4. The text of the question is: "Pročitaj tekst 'Etična odjeća' na desnoj strani. Odgovori na pitanje klikom na jedan od ponuđenih odgovora." The text on the right side of the interface is: "Anita piše referat o etičkim problemima vezanima uz proizvodnju i nošenje odjeće. Tijekom svog istraživanja pronalazi sljedeće informacije na blogu o 'brzoj modi': Brza moda odnosi se na proizvodnju odjeće u skladu s brzim promjenama modnih trendova. Takva je odjeća u pravilu jeftina i nije napravljena s ciljem da traje dugo jer je potrošači obično brzo odbacuju i zamjenjuju odjećom novijeg stila. Brza moda znači da se svake godine mora proizvesti više odjeće i da troškovi izrade odjeće moraju biti niski. Takva proizvodnja često dovodi do loših radnih uvjeta i značajnijeg negativnog učinka na okoliš. Alternativa brznoj modi je trajna odjeća. Skuplja je za proizvodnju i kupnju, no s obzirom na to da je stvorena da traje mnogo duže, treba je proizvesti manje. Kao kupci, moramo se oduprijeti trendu brze mode i kupovati trajnu odjeću, proizvedenu na etičan način. Anita također otkriva da proizvodnja etične odjeće mora poštivati tri važna načela: Načela proizvodnje etične odjeće: 1. Osigurati da radnici imaju poštene plaće i dobre radne uvjete 2. Minimizirati otpad i zagađenje 3. Minimizirati potrošnju vode." The question asks: "Koja od sljedećih mjera koje je poduzela tvornica predstavlja suprotnost između dvaju načela proizvodnje etične odjeće?" and provides four multiple-choice options: 1. Ponuda besplatnog tečaja upravljanja novcem za zaposlenike izvan radnoga vremena 2. Odlazak na sud u svrhu borbe protiv povišenja plaća koje zahtijeva vlada 3. Prelazak na vrstu pamuka za koji je potrebna minimalna količina vode i velike količine pesticida 4. Otpuštanje radnika koji ne zadovoljavaju standarde produktivnosti koje je postavila uprava tvornice

U ovom zadatku učenici trebaju promisliti o tome kako jedan postupak može utjecati na drugi u kontekstu načela etičke odjeće. Opisana su četiri postupka jedne tvornice. Učenici trebaju pročitati opis svakog postupka i utvrditi koji od njih uzrokuje konflikt između dva načela. "Prelazak na vrstu pamuka za koji je potrebna minimalna količina vode i velike količine pesticida" povezan je s trećim načelom etične odjeće (minimiziranje potrošnje vode), no takva vrsta pamuka zahtijeva velike količine pesticida, što nije u skladu s drugim načelom (minimiziranje otpada i zagađenja).

ETIČNA ODJEĆA: pitanje 4

Kognitivni proces: Utvrđivanje i analiziranje višestrukih perspektiva

Kognitivni podproces: Prepoznavanje perspektiva

Oblik pitanja: Pitanje otvorenog tipa – ručno bodovanje

Razina: 2

The screenshot shows the PISA 2018 interface. On the left, a sidebar contains the title 'Etična odjeća' and 'Pitanje 4 / 4'. Below this, it instructs the user to read the text on the right and answer the question. The main text on the left describes an experiment in Berlin where a clothing vending machine offered a white short-sleeved shirt for two euros. Customers were shown images of workers in poor conditions and asked to either buy the shirt or donate two euros to support better conditions. Nine out of ten customers chose to donate. The question asks for the reason behind this choice. On the right, the text 'ETIČNA ODJEĆA' is followed by a paragraph about fast fashion, its environmental and social impacts, and the concept of ethical clothing. It lists three principles of ethical production: fair wages, waste reduction, and water conservation.

U posljednjem zadatku ove cjeline opisan je eksperiment proveden u Njemačkoj. Na jednom prodajnom automatu mogle su se kupiti majice kratkih rukava za samo dva eura. Međutim, prije negoli je automat izbacio majicu, na automatu su bile prikazane slike radnih uvjeta u kojima je ta majica proizvedena. Kupcima je tada bilo ponuđeno žele li nastaviti s kupnjom ili žele donirati dva eura za podršku nastojanjima da proizvodnja odjeće postane etičnija. Učenci zatim saznaju da se u ovom eksperimentu 9 od 10 kupaca odlučilo za donaciju. Nakon toga, učenci trebaju navesti svojim riječima zašto se, prema njihovu mišljenju, većina ljudi odlučila za donaciju. Učenci su mogli dobiti bodove u ovom zadatku na dva načina, od kojih je svaki zahtijevao da se stave u položaj kupca koji je upravo saznao na koji je način majica proizvedena.

UPUTE ZA BODOVANJE:

Maksimalan broj bodova

Kod 1: Opisuje razlog donacije koji upućuje na svijest o radnim uvjetima u odjevnoj industriji ili na to kako potrošači svojim postupcima utječu na druge:

- Slike su osvijestile ljude o stvarnim troškovima majice.
- Slike su potaknule ljude na razmišljanje o tome kako njihovi postupci utječu na druge ljude.
- Ljudi su shvatili da je majica jeftina jer tvornice iskorištavaju svoje radnike.
- Zato što su vidjeli slike i postali su svjesni. [Minimalan odgovor – upućuje na koncept svijesti, ali ne navodi konkretno čega su kupci postali svjesni]
- Vidjeli su koliko teško radnici moraju raditi.
- Nisu htjeli doprinijeti lošim uvjetima rada.

IL1: Opisuje razlog donacije koji je usredotočen samo na emocije ili motivaciju donatora:

- Ljudi su osjećali krivnju.
- Ljudi koji su kupovali odjeću su se zbog slika osjećali loše.
- Osjećali su pritisak.
- Htjeli su pomoći.
- Zato što suosjećaju.
- To je bilo jednostavno djelo koje su ljudi mogli učiniti kako bi pomogli radnicima i ne osjećali se toliko krivima.
- Smatrali su da je to najmanje što mogu učiniti.